क्रम सं० ६५

प्रवेश सं० २८४३२

विषय: वेद:

नाम मन्त्रमातृका

ग्रन्थकार उवट

पत्र सं० १-९

अक्षर सं० (पंक्तौ) ४४ पंक्ति सं० (पृष्ठे) ११

श्लोक सं०

आकार: १०.२" x ४.३"

लिपि: देवना.

आधार: कागज.

वि० विवरणम् अपूर्ण

000739

३ / २८६०

पी० एस० यू० पी०—७७ एस० सी० ई०—१९४१—५०००

Indira Gandhi National Centre for the Arts

२८४३२ ॥ शतरुद्रियहोमः अथातः शतरुद्रियं जुहोति । इत्युपक्रम्य एको
॥ ॥ इति श्रीवरदकृते मंत्रव्याख्याने दशमोऽध्यायः ॥ ॥ समाप्तः ॥ ॥ शतरुद्रियहोमः तद्द्वितीयं दर्शनाय यद्वेतस्य शतरुद्रियं जुहोति इत्युपक्रम्य प्रजा
अग्निश्चितो बुभुक्षमाणो रुद्ररूपेण व्यतिष्ठत् तस्मात् देवा रुद्रः सम भवन् ... रुद्रः समभवन् यस्तेरुद्र ... सर्वो रुद्रो यावत्
पतेविसृष्टा ... मिथुनमेव ... अनुगुप्ते ... तिष्ठति ... एकोरुद्रो देवता एका गायत्री । तिस्रोऽनुष्टुभः ।
परमेष्ठित ... ततः आर्षं ... अनुवाकः । ... आर्षं ... ततः ... अधिज्यानेतवसे ... तिस्रः
तिस्रः पंक्तयः । सप्तानुष्टुभो द्वे जगत्यौ । नमोऽस्तु ते हे रुद्र ... नमोऽस्तु ॥ ॥ या ते । या तव देह हे रुद्र शिवा शांता तनूः शरीरं अघोरा अ
काशनमोऽस्तु । ... अधिज्यानेतवसे ... नमोऽस्तु ... काशिनी । तया नः अस्मान् । तन्वा शंतमया सुखतमया
अपापकाशिनी नपापकाशिनी । अपापकाशिनी । ... काशिनी । तया नः अस्मान् ... संसुखं तनोति गिरिशंत
सुखयितृतमया ... हे गिरिशंत ... सुखं तनोति । तस्य संबोधनं हे गिरिशंत । अ
यद्वा गिरिवाच ... सुखं तनोति ... हे गिरिशंत । गिरौ वर्ध
... हस्ते बिभर्षि अस्तवे । असितुं क्षेप्तुं
... सुखं तनोति गिरिशंतः । तस्य संबोधनं हे गिरिशंत ...

श्री०

इत्यर्थः। शिवा हे गिरित्र गिरौ कैलासाख्ये वस्थितस्त्रायते भूतानीति गिरित्रस्तस्य संबोधनं हे गिरित्र। तां कुरु। किं वा मम हिंसीः॥
मीश्वरीः। पुरुषं जगत्। जंगमं चराचारि॥ ॥ शिवेन वचसा शिवेन वचनेन त्वा हे गिरिश। गिरौ कैलासाख्ये शेते इति गिरिशः। तस्य
संबोधनं गिरिश। त्वा अच्छा वदामसि। अच्छाभेराप्तुमिति शाकपूणिः। इदंतो मसि। तथा अभिवदाम। यथा येन प्रकारेण नः अस्माकं
सर्वं इत्वा च्छन्दः पूर्वार्थे सर्वमेव जगत् जंगमादि। अयक्ष्मं यक्ष्मव्याधिः व्याधिरहितं सुमना। अशोभनमनस्कं असत्। सूपा
त्वा। अध्यवाचत्वा। अधीत्युपरिभावे सेत्सुर्ये वा। अधिवदतु ब्रवीतु। किं चित्स्वकीयं पुरुषं प्रति वरुडः अधिवक्ता। ऐश्वर्येण वं
द्यावदितुं जानाति। प्रथमः दैव्यो भिषक्। मुख्यो देवसंबंधी भिषक्। अहींश्च सर्वान् जंभयं सर्वाश्च यातुधान्यो अधराचीः परासु
व हि वतु॥ ॥ असौ यः आदित्यरूपेण ताम्रः अरुणः स्फूयते। अभिनये न दर्शयन्नाह। असौ यस्ताम्रवर्णः उदयकाले। अस्तमयकाले
वा। अरुणः अरुणवर्णः उत। अपि च बभ्रुवर्णः कपिलवर्णः सुमंगलः शोभनानि मंगलानि अस्येति सुमंगलः। अथवा अस्य
हेडईमहे इत्यनुषंगः। ये च ये नं भगवंतमादित्यं रुद्राः रश्मयः अभितः इतश्च इतश्च दिक्षु सर्वासु श्रिताः स्थिताः सहस्रशो असंख्या
ताः। अव एषां हेडईमहे। अव ईमहे। अवनयामः। एषां संबंधि हेडः क्रोधं॥ हेड इति क्रोधनाम सुपठितं। यद्वा रुद्ररूपो व्यतो असौ रा
यस्ताम्रवर्णः सुमंगलः अनेकानि हि रूपाणि रुद्रः करोति कार्यवशात् तासमं स सम न्यते॥ ॥ असौ यः आदित्यो वाचीनं सर्प

ति गच्छत्यस्तमयकाले। नीलग्रीवः। नीलग्रीवइवास्तंगच्छन्। लक्ष्यते। अनुर्मातेण आताम्रलोहितमंडलाभिप्रायं। उतैनं गोपा अ
दृश्रन्। अदृशन् गोपालाः पश्यंति गवां प्रवेशनकाले समन्यमानाः। अदृश्रन् उदहार्यः। दृशीनु आगमः छांदसः पश्यंति उदकहार्य
ः कुंभदास्यः। आगोपालेभ्यः नारीप्रसिद्ध इत्यर्थः। स दृष्टो दृश्यमानो मृडयाति। मृड सुखने। सुखयितु नः अस्मान्। अत्र त्वं तं मृडतु
दयतम इत्यभिप्रायः। यद्वा रुद्र इहोच्यते। स विराहा। असौ यः अवसर्पति। अभिमुखं आगच्छति। नीलकण्ठः। विलोहितः। वि
गतकल्मषभावः। उतैनं गोपाः अदृश्रन्। अदृश्रन्नुदहार्यः इति गोपालाः गनारीप्रसिद्धं दर्शयति। समंजसमन्यतां। नमोस्तु
नमस्कारोस्तु। नीलग्रीवाय नीलकंठाय सहस्राक्षाय। बहुरूपाय मीढुषे सिंहसेचनि सक्ते। तरुणपक्षे विपरिणमितिल्लये
तेऽथो। विविधेयुस्यसत्वानस्त्वभूता रुद्राः अहं तेभ्यो करं अकरं करोमि नमस्कारं॥ ॥ प्रमुंच धन्वनः। अनुवः त्वमुभयोः आर्त्नि
र्न्योर्ज्यां गुणं। याश्चते ते वहस्त इषवः। परा ता भगवो वप। परा वपेरा हि पत्ता। हे भगवन् महैश्वर्ययुक्त॥ ॥ विज्यं ध
नुः॥ विगतगुणं धनुः। कपर्दिनः। कपर्दोऽस्यास्तीति कपर्दी। कपर्दी स्वजटाबंधः। विशल्यः शल्यरहितः। शल्यफलं। बाणवान्
इषुधिः। उत अपि वा अनेशन्न। अनशन् अदर्शनं। नष्टा अस्य या इषवः। आभुरिकः अस्य निषंगधिः। बहुनिषंगः। निषंगस्तद्
ति षंगः खड्गस्य तंतद्धि यस्मिन्द्रीयते स निषंगधिः। अस्य सर्वेशस्य रुद्रस्य अभिप्रायः॥ या ते हेतिः आयुधं हे मीढुष्टमामि

Indira Gandhi National Centre for the Arts

सेचने सिद्धत्नमायुवतमापरिता मनिषेबंधारेता स्कृतिः। अस्मात्न सर्व्वं प्रभवति। हस्ते बभूव। तैदलि अन्वयकः। धनुरिति हेति
विशेषणं। तया हे अस्मान् विश्वतः सर्व्वतस्त्वं अयक्ष्मया [illegible]। याभिर हितया परिभुज परिपालय।। परितो परिव
ण त्वं परि वर्जय। तु। नेतव्यम्। न नः धनुषः संबंधिनी हेतिः आयुधं कांडः। न रक्षा। अस्मान् वितः सर्व्वतः। अयो अपि चये इषुधि
रायान्। तवास्मारे दूरे अस्मत्। अस्मत्तः निधेहि स्थापय। तेइषुधि।। अवतत्य धनुस्त्वं सहस्राक्ष शतेषुधे। शरा
ब्रऊ वर्ष्यधः। निशीर्य्य शल्यानां मुखा शीतपित्वा कलानां मुखानि। शिवः शांतः न अस्माकं सुमनाः शोभनमनस्कः भव।। नम
स्ते नमोस्तु ते तव आयुधाय। अनातताय। अवतारितधनुषे धृष्णवे [illegible] प्रगल्भाय [illegible] अपि च ते तव नमोस्तु
बाहुभ्यां सव धन्वने धनुषे च नमः। इत्यनुवर्त्तते।। मा नो वधीः। नः अस्माकं महान्तं वृद्धं वयः प्रभृतिभिः। उत मा नो अर्भकं अ
पि च मा वधीः। नः अस्माकं। अर्भकं। अल्पकं। मा न उक्षन्तं मा वधीः। अस्माकं उक्षन्तं उक्षसे चने। सिंचंतं तरुणमिति यावत्। २
तमान उक्षितमपि च मा वधीः। नः अस्माकं उक्षितं सिक्तं गर्भस्थमित्यर्थः। मा नो वधीः। नः अस्माकं पितरं आदरार्थं पुनर्वचनं।
महान्तमिति सिद्धत्वात्। मोत मातरं मा वधीः। अपि च मातरं। मा नः प्रियास्तन्वः रुद्र रीरिषः। रिषतिर्हिंसार्थः। मा रीरिषः। मा हिं राम
सीः। नः अस्माकं प्रियास्तन्वः। प्रियाणि शरीराणि पुत्रपौत्रजनरूपाणि हे रुद्र।। मा नः तोके तनये। रिषतिर्हिंसाकर्म्मा। मा हिंसीः। नः

अस्माकं तोके पुत्रविषये मा हिंसीः। तनये पौत्रविषये मा हिंसीः। नः अस्माकं आयुषि विषयभूते। मा नो गोषु मा हिंसीः। नः अस्माकं गोषु
अस्माकं तोके पुत्रविषये मा हिंसीः। तनये पौत्रविषये मा हिंसीः। नः अस्माकं आयुषि विषयभूतेषु। यद्वा विभक्ति व्यत्ययेन व्याख्या। नो मा रीरिषः। अस्माकं तो
विषयभूतासु। मा नो अश्वेषु मा हिंसीः। नः अस्माकं अश्वेषु विषयभूतेषु। यद्वा विभक्तिव्यत्ययेन [illegible]। मा नः। भामिनः। भामः क्रोधः। क्रोधसंयुक्ता
कं तनयं आयुः गा। अश्वान्। मा नो वीरान् रुद्र भामिनो वधीः मा वधीः। नः अस्माकं वीरान्। हे रुद्र भामिनः। [illegible] त्वा महे काम्या मो
न्नाकः प्रत्युपकारइति वेत्। हविष्मन्तः हविषा संयुक्ताः सन्तः सदं सदा कल्ल्।। [illegible] योत्वामवांक्य महे। आह्वयामो
यागार्थं अनन्यशरणाः वयमिति यमि प्रायः।। ।। नमो हिरण्यबाहवे। रतत्रं रथमं विद्युपश्चसस्य रे। इति यथा वत्। इ यो ईयो
तुइयो अस्तुतिः। तिस्रो शीतयो रुद्राणां। कांडिकायां कडिकायां अष्टौ अष्टौ रुद्राः। ते षोडशभतो नमस्कारा। अन्ये अन्यतरतो नमस्का
राः। अन्ये रुद्राः। ते हते घोरतरा अग्नाततरायउभयतो नमस्कार इति। नमोस्तु हिरण्यालंकारभूषितबाहवे। सेनान्ये च। सेनायती
[illegible] सेनानीः। दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः वृक्षरूपेभ्यो रुद्रेभ्यो नमस्कार इति। हरितानि पर्णानि केशाः इव येषां तत्स्यं तेभ्यः प
तिर्से नानीः। दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः वृक्षरूपेभ्यो रुद्रेभ्यो नमस्कार इति। हरितानि पर्णानि केशाः इव येषां ते। पथीनां पतये नमः पशूनामिति
शूनां पतये नमो नमः शिष्पिंजराय नव प्रवृत्तानि तृणानि शष्पं तद्वर्ण्णाय। त्विषीमते। त्विषि दीप्तिः। तद्युता पथीनां पतये नमः।। ।। नमो बभ्लुशाय। बभ्रुव
प्रासेष्ठो दसेनमो हरिकेशाय। लोहितकेशाय उपवीतिने यज्ञोपवीतिने पुष्टानां सम्पद्धानां पतये नमः।। नमो भवस्य हेत्यै भवः संसारः। हेतिरायुधं। संसारस्य छेत्रे।
म्सयि। बभ्रुः कपिलः। व्याधिने विध्यतीति व्याधी। अन्नानां पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै भवः संसारः। हेतिरायुधं। संसारस्य छेत्रे।

Indira Gandhi National Centre for the Arts

श्रीः ८ ।गत्नां पतये नमः। जगतां जंगमानां। नमो रुद्राय आततायिने। आततेन धनुषा एतीत्याततावी। उद्यतायुधायेत्यर्थः। क्षेत्राणां पतये न
मो नमः सूतायाहन्त्यायः। सूतो सारथिः। अहंत्यस्त्र हंत्रा न हि सूतः किंचिदपि हंति। वनानां पतये नमः॥ ॥नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमः। ईशः। स्थ
पतये स्थपतिर्गृहादीनां चेतो रचयनं करोति विश्वकर्म्मरूपेण। वृक्षाणां पतये नमो॥ नमो भुवंतये भुवं पृथिवीं तनोति विस्तारयति
भुवंतिः। वारिवस्कृताय वरिवो धनं। तत्कृतं येन स वरिवःकृतः। दीर्घत्वं छांदसं। ओषधीनां पतये नमः। नमो मंत्रिणे मंत्री प्रसिद्ध एव म
त्री। वाणिजाय वाणिजे वाणिजः करोति। कक्षाणां पतये नमः। नदीकरुपर्वतकक्षो वा। नम उच्चैर्घोषाय महाशब्दाय। आक्रंदयते आ
क्रंदः प्रसिद्धः। पत्तीनां पतये नमः। हस्त्यश्वरथपदातिसंख्या पत्तिः॥ ॥नमः कृत्स्नायतया। कृत्स्नायततये। आतकारलोपः छांदसः।
कृत्स्नस्य आसावयतस्य कृत्स्नायतः पूरितधनुः। तस्य भावः कृत्स्नायततया। तया हेतुभूतया धावते। आकर्ण्णपूरेण पूरितेन धनुषेत्यर्थः। से
नानां सत्वानां पतये नमो नमः सहमानाय अभिभवनशीलाय। निव्याधिने नितरां विध्यतीति निव्याधी। आव्याधिनीनां पतये नमो॥
आविध्यंतीत्याव्याधिन्यः सेनाः। आव्याधिन्यः॥ नमो निषंगिणे निषंगः खड्गः। ककुभाय ककुभ इति महन्नामसु पठितं। स्तेनानां पतये नमः।
स्तेन चौराः। नमो निचेरवे नितरां चरतीति निचेरुः। परिचराय। कक्षं सर्वतो गंता। अरण्यानां पतये नमः॥ ॥नमो वंचते वंचतिर्ग
त्यर्थः। गंता परिवंचतो सर्वतो गंता। स्तायूनां पतये नमस्तायुश्चोर एव। नमो निषंगिणे। बद्धनिषुधिमते। इषुधिरस्यास्तीति इषुधि राम
तदुदकं हिमीमूतां। उत्तशिलेतियत्र विततर्कः स किंशिलः। यत्र किंशिलागता कर्कराः स एव तस्मिन्क्षयाय इति रूपाणाः। नमः कप
र्दिने च। पुलस्तये च। कपर्द्दी जटामुकुटधारी। पुरस्तिष्ठतीति पुलस्तिः। पुर्भेष्युमदिरूपा। नम इरिण्याय च प्रपथ्याय च। इ
रिणे भव इरिण्यः। निरुदकप्रदेश इरिणं। प्रपथे भवः प्रपथ्यः॥ नमो व्रज्याय च गोष्ठ्याय च। व्रजे भवो व्रज्यः। व्रजो गोव्रजः।
गावस्तिष्ठंतीत्यस्मिन्निति गोष्ठस्तत्र भवो गोष्ठ्यः। नमस्तल्प्याय च गेह्याय च। तल्पः शयनं गेहं गर्भगृहं। तत्र भव इति त
ल्प्यः। नमो हृदय्याय च निवेष्प्याय च। हृदये भवः हृदय्यः। निवेष्ये भवः निवेष्प्यः। निवेष्य आवर्त्तः। नमः काट्याय च ग
ह्वरेष्ठाय च। काटे भवः काट्यः। काटः कूपः। गह्वरेति ष्ठति गह्वरेष्ठः। गह्वरं महदुदकं॥ ॥नमः शुष्क्याय च। हरित्याय च।
शुष्के भवः शुष्क्यः। हरिते भवः हरित्यः। हरितमार्द्रं। नमः पांसव्याय च रजस्याय च। पांसुषु भवः पांसव्यः। रजसि भवः र
जस्यः। नमो लोप्याय चोलप्याय च। लोपे भवो लोप्यः। लुप्यत इति लोपः। उलपेषु भवः उलप्यः [illegible] प्यते उच्यते। ननु
लोप्यः। उलपाश्चवल्वजा उपेतिलुलपः। नमः ऊर्व्याय च सूर्म्याय च। ऊर्व्यां भवः ऊर्व्यः। ऊर्वी बाडवाग्निः। सूर्म्या भवः। सूर्म्यवंतत्र
भवः सूर्म्यः॥ ॥नमः पर्ण्णाय च। पर्ण्णशदाय च। पर्ण्णं प्रसिद्धं। पर्ण्णशदः पतितपर्ण्णावस्थानं वा। नम उद्गुरमाणाय च
अभिघ्नते च। उद्गुरमाणा उद्यमनशीलाः। अभिघ्नते च। अभिहनने कुर्वंति। नम आखिदते च प्रखिदते च। आखिदते स्यादैन्यभा

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

वं कुर्वंति। अभक्तानां प्रकर्षेण दैन्यभावं कुर्वंते निषिक्तसेविने नमः इषुकृद्भ्यो धनुष्कृद्भ्यश्च वो नमः। इषून्ये कुर्वन्ति ते इ
षुकृतः। तेभ्यो नमः ये धनूंषि धनुष्कृतः तेभ्यो वः युष्मभ्यं नमः। युष्मदादेशो योगात्। प्रत्यक्षरूपा एते रुद्राः समाप्ताः। सितिशीत
यो रुद्राणां। इदानीं हृदयभूतानां अग्निवायुसूर्याणां संबंधी निषङ्गी ... व्यंते। नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यः। नमो
वः युष्मभ्यं येषां किरिकाः कुर्वंती जगत् तासां उपाधिभूताः किरिकाः अग्निवायुसूर्याः। दे ... हृदयेभ्यः। रुद्राणां हृ
दयभूताः। नमो विचिन्वत्केभ्यः। विचिन्वंति पृथक् कुर्वंति धर्मकारिणां अधर्मकारिणां च। विचिन्वत्काः। नमो विक्षिणत्केभ्यः
विविधं क्षिणंति हिंसंति ये विक्षिणत्काः। नमः आनिर्हतेभ्यः। निर्गच्छंति अर्थः। एते हि अग्निवायुसूर्याः सर्गादौ प्राणिमुख्य
न यते तेभ्यो लोकेभ्यो निर्गताः॥ द्रापे अन्धसस्पते दरिद्र नीललोहित ... हे द्रापे। द्रा कुत्सायां ग
तौ। द्रायति ... द्रापिः अपथे कुकर्मकारिणां कुत्सितां गतिं नयति। हे अंधसस्पते। सोमस्य पते हे दरिद्र हे निष्परिग्रह हे नील
लोहित नमानि चास्य तानि रूपाणि ... एषां पुरुषाणामेषां पशूनाम् मा भेर्मारो मो एषां किंचनाममत्। आसां प्रजानां अस्मदीयानां पशू
नां पशूनाम् मा भेः मा त्वं भैषीः। मारो रुजो भंगं अक्षिण्वा। मा त्वं रुजः। मो त्वं भीः। मोचनः। किंचनाममत्। मोचनः। अस्मा
कं किंचनापि पश्वादिकं आममत्। आमतो रोगः। मा आमः। अस्माकं पश्वादिकं रोगसंयुक्तं कुर्यादित्यर्थः॥ ॥ इमा रुद्राय॥ ज

टी। इमा मतीर्धीमिः स्तवते। ता रुद्राय तवसे महते जनवते। उभयत्र हितवः शब्दः वक्ष्यते। कपर्दिने जटामुकुटधारिणे क्षयद्वीराय
द्वीराय। रुवंति नि ... क्षयद्वीराय प्रभरामहे प्रेरयामः। तथा च प्रेरयामः। यथा येन प्रका
रेण शमसत् द्विपदे चतुष्पदे। शं सुखं अस्तु भवति। द्विपदां चतुष्पदां वा। यथा विश्वं सर्वं पुष्टं समृद्धं ग्रामे अस्मिन् चास्ति। अनातुरं अ
पदाहतं तस्य स्वस्थं भवति॥ ॥ या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहा भेषजी। या ते तव शिवा शांता तनूः शरीरं शिवा अति शयोपर्यपुनर्वचने। विश्वाहा भे
षजी। सर्वदा मिषक्के नवते। शिवा रुतस्य व्याधेः भेषजी। रुतशब्दो व्याधिवचनः। यत् शिवा रुतस्य। शिवा फेत्कृतशब्द
स्य नेषजी। अपशकुनहंत्रीत्यर्थः। तया तत्त्वा नः। अस्मान् मृड सुखय जीवसे जीवनाय॥ ॥ परि नः। रुद्रस्य हेतिः वृणक्तु
। परि वर्जयतु नः अस्मान् तां रुद्रस्य हेतिः। आयुधं। परि त्वेषस्य दुर्मतिः। परि वृणक्तु। त्वेषस्य क्रोध ... दीप्तिः तस्य दुर्म
तिः। दुष्टा मतिः। अघायोः। अघशब्दः पापवचनः। अघं पापं यः कामयते परस्मै कर्तुं स अघायुः। ... घायोः। उग्रेति द्वि
र्धःप्रत्ययस्य ... द्वितीयं वाक्यं। अव स्थिरा मघवद्भ्यस्तनुष्व। अव तनुष्व अवतारय। स्थिराणि शिथिलीकुरु। ... रात्रि इद
नि धनूंषि केभ्यो यास्य अवतनुष्व मघवद्भ्यः। मघवंतः मघं धनं हविर्लक्षणं आमस्ति। मघवंतः तेभ्यो मघवद्भ्यो
यजमानेभ्यो यथापि। नु तुथ्यस्य गाशीर्लिम्प(?)प्रतिबिद्धसे बिंपः किंचाहेमीढ्वः। मीढ्वः सेचनोदकः ... स्याने ...

सा स्तूयते। युवा रूत्वा अपरिमितत्वेना स्तूयते। तोकाय तनयाय मृड तोकाय पुत्राय तनयाय पौत्राय। मृड सुखय
॥ ॥ मीढुष्टम शिवतम। हे मीढुष्टम सेक्तृतम। हे शिवतम शिवो न अस्माकं सुमना शोभनमनाः ... भव। किं
चापरमे वृक्षे दूरदेशावस्थिते आयुधं निधाय स्थापयित्वा कृत्तिं चर्म वसानः आचर आगच्छ ... पिना
कं बिभ्रत् पिनाकं कोदंडं तं धारयन् आगहि आगच्छ॥ ॥ विकिरिद्र विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः ... वपती
ति विकिरिद्रः। विलोहित। विगतकल्मषभासा। नमस्ते अस्तु हे भगवन्। यास्ते सहस्रं हेतयः।
हेतिरायुधं सहस्रशब्दोऽनंतवचनः। अन्यमस्मन्निवपन्तु ताः। अस्मत्तो अन्यं पुरुषं निवपंतु ताः॥ ॥ सहस्राणि सहस्रशो बाह्वोस्तव हेतयः। सह
स्रशः। संख्या ... अनंतत्वप्रतिपादनार्था। बाह्वोस्तव हेतयः आयु
धानि। तासां हेतीनां ईशानः समर्थः हे भगवः ... पराचीना मुखा कृधि। पराचीनानि
निमुखानि मुखानि कृधि कुरु॥ ॥ असंख्याता सहस्राणि ये रुद्रा अधिभूम्याम्। पृथिव्यां ... असंख्याता
नि सहस्राणि ये रुद्रा अधिभूम्यां भूम्यामुपरि स्थिताः। तेषां सहस्रयोजने अव धन्वानि
तन्मसि। अवतन्मसि। अव तनुमः अवतारयामः। धन्वानि धनूंषि॥ ॥ अस्मिन्महति अर्णवे ... अस्मिन्महति। अर्णवे अन्तः

२८४३२

सेनाः। कृता सेना प्रसिद्धा च सत्वं सत्त्वस्य नमो दुंदुभ्याय चाहनन्याय च। दुंदुभौ भवः दुंदुभ्यः। आहनने भवः आहनन्यः॥ ॥ नमो धृष्ण
वे च प्रमृशाय च। धृष्णुः प्रगल्भः। प्रमृशः। संपरिमृशति पंडितः इत्यर्थः। नमो निषंगिणे चेषुधिमते च। निषंगं खड्गं तदस्यास्तीति
निषंगी इषुधीमांश्च ... धीयते अस्मिन्निति इषुधिः। नमस्तीक्ष्णेषवे चायुधिने च। तीक्ष्णा इषवो यस्य विद्यते। आयुधमस्यास्ती
ति आयुधी। नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च। शोभनायुधः स्वायुधः। शोभनधनुः सुधन्वा॥ ॥ नमः स्रुत्याय च पथ्याय च। ...
देशो दकवाहिनी स्रुतिः तत्र भवः स्रुत्यः। पथि भवः पथ्यः। नमः काट्याय च नीप्याय च। काटे भवः काट्यः। काटः कूपः। नीचैर्यातिप
आपः स नीपः तत्र भवो नीप्यः। नमः कुल्याय च सरस्याय च। कुल्यायां भवः कुल्यः। सरसि भवः सरस्यः। नमो नादेयाय च वैशं
ताय च। नद्यां भवो नादेयः। स्वल्पोदकं ... तत्र भवो वैशंतः। नमः कूप्याय चावट्याय च। कूपे भवः कूप्यः। अवटे
भवः अवट्यः। अवटो गर्तः। नमो वीध्राय चातप्याय च। ध्री दीप्तौ विगतदीप्तिर्वीध्रः। घनं नाम नभः। ... वीध्रः। आतपे भ
वः आतप्यः। नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च। निगदव्याख्याता। नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च। वर्षे भवः वर्ष्यः। अवर्षे भवः अवर्
ष्यः॥ ॥ नमो वात्याय च रेष्म्याय च। वाते भवो वात्यः। रिषति हिंसार्थः। ... रेष्म्यः। नमो
वास्तव्याय च वास्तुपाय च। वास्तु गृहं तत्र भवो वास्तव्यः। वास्तु पाति वास्तुपः। नमः सोमाय च रुद्राय च। नमस्ते नमस्का

श्री० ॥ नमस्ताम्राय चारुणाय च अर्थतो नमस्कारः ॥ ॥ नमः शंगवे च पशुपतये च शं सुखं गच्छतीति शंगुः । ...पतिः ॥ नमः
उग्राय च भीमाय च उग्रः उत्कृष्टः । भीमो भीषणः । नमो ग्रेवधाय च दूरेवधाय च अग्रे स्थितो हंति अग्रेवधः । दूरे स्थितो हंति
दूरेवधः । नमो हंत्रे च हनीयसे च हंतीति हंता हनीयान् हंतृतरः । नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः । हरितवर्णानि यषां स्वरूपाणि
पत्राणि तेप्युच्यंते । नमस्ताराय तारयति उत्तारयति संसारं तारः ॥ ॥ नमः शंभवाय च मयोभ... । शाम उपशमे अस्य
शं सुखं नाम रामस्माद्भवतीति शंभवः । शमा सुखेन वा भवतीति शंभवः ॥ यद्वा शंसुखानंदरूपश्चर्कलदेशानवच्छिन्नम्
वनेतस्थ क्लिश्च अनंदविराम्न यन इत्यर्थः । एवमेव व्याख्या मयोभवशब्दस्य । नमः शंकराय च शं करोतीति शंकरः ।
मयः करोतीति मयस्करः । नमः शिवाय च शिवतराय च शिवः शांतो निर्विकारः । शिवतरस्तत्प्रापकः । निरतिशयस
र्वसुखदो ॥ ॥ नमः पार्याय चावार्याय च पारे भवः पार्यः । अवारे भवः अवार्यः । नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च प्रतरंति
येन तत्प्रतरणं । तरंडकमुच्यते । उत्तरंति येन तदुत्तरणं नौरुच्यते । नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च तीर्थे भवस्तीर्थ्यः । कूले
भवः कूल्यः । नमः शष्प्याय च फेन्याय च बालनवरूढानि तृणानि शष्पमुच्यते । तत्र भवः शष्प्यः । फेने भवः फेन्यः ॥ ॥ न रा
मः सिकत्याय च प्रवाह्याय च सिकतासु भवः सिकत्यः । प्रवाहे भवः प्रवाह्यः । नमः किंशिलाय च क्षयणाय च किंमे

श्री० वो नमो नमः । आव्याधिनीभ्यो विविध्यंतीभ्यश्च आव्याधिन्यः सेनाः विविध्यंतीभ्यश्च वो नमः । विविधं विध्यंतीति विग्रहाः सेनाय वासि...
। नम उगणाभ्यः तृंहतीभ्यश्च उगणाः समूहरूपाः सुसेनाः युता एवमुच्यंते । तृंहतीभ्यश्च वो नमः । तृंहति हिंसाकर्म
हिंसंतीभ्यः । नमो गणेभ्यो गणपतिभ्यश्च गणाः समूहाः गणानां पतिभ्यश्च वो नमो नमः । नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च व्राता नानाजातीया विशेषा वा व्रातपतिभ्यश्च वो
नमो नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपतिभ्यश्च वो नमो गृत्सा मेधावी । नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च नानारूपेभ्यो ... विश्वरूपेभ्यश्च वो न
मो नमः । विश्वरूपाः सर्वरूपाः ॥ ॥ नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमः । सेनां नयतीति सेनानीः । नमो रथिभ्यो रथा एषां
संतीति रथिनः । अरथेभ्यश्च वो नमः । अरथा रथवर्जिताः पदातयः । नमः क्षत्तृभ्यः । रथानामधिष्ठातारः संग्रहीतृभ्यश्च वो नमः संग्रही
तारः सारथयः । नमो महद्भ्यो महांतो जातिविद्यादिभिरुत्कृष्टाः अर्भकेभ्यश्च वो नमः । अर्भकाः अल्पकाः प्रमाणादिभिः ॥ ॥ नम
स्तक्षभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमः । रथकारो रथं करोतीति तक्षो विशेषः वा नमः । कुलालेभ्यः कर्मारेभ्यश्च वो नमः कुलालाः कुं
भकाराः कर्माराः लोहकाराः । नमो निषादेभ्यः पुंजिष्ठेभ्यश्च वो नमः निषादा मांसिकाः पुंजिष्ठा आत्यंतरसंबद्धाः पुल्कसा
दयः । नमः श्वनिभ्यः शुनो नयंतीति श्वन्यस्तेभ्यः श्वनिभ्यः नयते इत्यत्र त्वं छांदसं ... मृगयुभ्यश्च वो नमः । इह
रिकं ... मृगान् ... मयंतीति ... मृगयुभ्यः ॥ ॥ नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च वो नमो

Indira Gandhi National Centre for the Arts

न्तस्कराणां पतये नमः। तस्कराश्चौर एव। नमः सृकाविभ्यः। सृक इति वज्रनाम सुपठितं। सृकेण वज्रेण गृहीतेन परान् हिंसितुं शील
मेषामिति सृकाविनः। जिघांसद्भ्यः हन्तुमिच्छद्भ्यः। मुष्णतां पतये नमः। पुरस्तिये नमो सिमद्भ्यो असिष्ठ खड्गं तत्संयुक्तेभ्यः। नक्तं चरद्भ्य
रात्रौ चरद्भ्यः। विकृन्तानां पतये नमः। विकर्तनशीला विकृन्ताः॥ ॥नमः उष्णीषिणे। उष्णीषो यस्यास्तीति उष्णीषी। उष्णीषः शिरोवे
ष्टनं गिरिचराय गिरौ पर्वते चरति। कुलुञ्चानां पतये नमः। कुत्सितं लुञ्चति कुलानि वा कुञ्चति कुलुञ्चः। नम इषुमद्भ्यः धन्वायिभ्यश्च वो
नमः। व्याख्यातं धनुःसंबन्धः। प्रदशाति नमो स्तेयरूपं इषुमतः। तेभ्य इषुमद्भ्यः। अनुग्रहीतेन परान् हिंसितुं शीलमेषामिति निषङ्गिणो
वामनं तायामिति यनुग्रो धन्वं वतां अन्यायिभ्यश्च कारः समुच्चयार्थः। आयुधमभ्येन मो नमः। आतन्वानेभ्यः। आतत्य प्रतत्य निषङ्गं वि
कुर्वीतेभ्यः। प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमः। प्रतिदधानाः संधानं कुर्वाणाः। नम आयच्छद्भ्यः। आकर्षन्तो यन्त्रं छिन्दन्तः। अस्यद्भ्यश्च वो नमः। अ
सुरे प्रतो। कांडानि क्षिपद्भ्यः॥ ॥नमो विसृजद्भ्यः। कांडानि ध्वन्यो यो धारं प्रति विध्यन्तेभ्यश्च वो नमो नमः [illegible] विध्यद्भ्यश्च
वो नमो नमः। स्वपद्भ्यश्च जाग्रद्भ्यश्च नमो नमः शयानेभ्यः। आसीनेभ्यः स्वपन्तो नि[illegible]ते निद्रां कुर्वन्तः। उत्तिष्ठन्तेभ्यः। जाग्रद्भ्यो जागरणं कुर्वाणेभ्यः
ह्रेतप्रतिपादनीयं रुद्रलोके किल रुद्रा अभूतान्। रुद्राः नामसंनितनमुत्थं। अयाय च हैमन्तानि रुद्राणां नानानि रुद्रलोके नानारुद्राणां
कुलानि संतीति। नमः सभाभ्यः। सभा रिपोरुद्र दृष्टिः कर्त्रीव्येति तात्पर्यार्थः। सभापतिभ्यश्च वो नमो नमः। अश्वेभ्यः अश्वपतिभ्यश्च

॥ ॥इति उभयतो नमस्काराः समाप्ताः॥ ॥नमः इषुमद्भ्यो धन्वायिभ्यश्च वो नमः। इत्यारभ्य एवं शब्दा अनुक्रान्तास्ते पूज्जानो वा
न उभयसादेशा॥ ॥इत उत्तरं रुद्रनामानि। नमो नवाय च रुद्राय च नमः। शर्वाय च पशुपतये च। नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च।
नीलग्रीवः कृष्णग्रीवः। शितिकण्ठः श्वेतकण्ठः॥ ॥नमः कपर्दिने च व्युप्तकेशाय च। कपर्दी जटामुकुटधारी व्युप्तमुण्डिताः केशा य
स्येति व्युप्तकेशः। नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च। बहूनि अयवानि कृत्वा यनु इप्ताय न मो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च गिरौ शेते
इति गिरिशयः। शिपिविष्टः। शिपयः विनिर्वेष्टितः। रश्मयः ततिरिस्थामिवेयः। प्रजनन वेष्टनरहितः। य इन्द्रः तमात्र आदित्यज्ज्व
तः शिपिविशब्देन रश्मय उच्यते। नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च मीढुष्टमः। सेक्तृतमः युवावरिष्ठः मरहितः इत्यर्थः। इषुमान्
इषुसंयुक्तः॥ ॥नमो ह्रस्वाय च वामनाय च। स्वरूपतो नमस्काराः कृत्वा लघुप्रमाणाः। वामनः संकुचितावयवः। नमो बृहते च
वर्षीयसे च। बृहते महते। वर्षीयसे वृद्धतराय च। नमो वृद्धाय च संवृध्वने च वृद्धः प्रसिद्धः। संवृद्धने समान[illegible] नमो अग्र्याय च
प्रथमाय च। अग्रेभवो अग्र्यः प्रथमो मुख्यः॥ ॥नम आशवे चाजिराय च। आशी शीघ्रनामानि। आशुरश्चनो व्यापारः। अजिरः गम
तिः कृत्यस्य कोः। अजनीत्य जिरः। नमः शीघ्र्याय च शीभ्याय च शीघ्रशीभ्या वेदोऽपि प्रमनीयं। तत्र भवः इति छान्दसो यत्प्रत्य
यः। प्रसिद्धा ऊर्ध्वं वती वचनः। उपरितने भवं वा मवयो वा। नम ऊर्म्याय चावस्वन्याय च। ऊर्मिर्जलकल्लोलः। प्रवाहीनं उदकस्यावस्था

[illegible]तः धृतिः अवस्वनः नमो नादेयाय च द्वीप्याय च । नद्यां भवः । द्वीपे भवः । द्वीपो नाम सर्वतो उदकरहितप्रदेशः ॥ ॥ नमो ज्येष्ठा
य च कनिष्ठाय च । वयोवस्थाभिप्रायाः अष्टप्रकारा नमस्काराः । नमः पूर्वजाय चापरजाय च । पूर्वो जातः पूर्वजः । अपरो ज
तः अपरजः । नमो मध्यमाय चापगल्भाय च । मध्ये भवो मध्यमः । अपगतगर्भः अपगल्भः । पक्वगर्भो तरितः । नमो जघन्या
य च बुध्न्याय च । जघनः पश्चाद्भागः । बुध्नमादिः । तत्र भव इति द्वादश प्रकृत्यंतानुवाकः ॥ ॥ नमः सोभ्याय च [illegible] र्याय च । सोभ
इति गंधर्वनगरं सुन्नयमिति वा । अभिचारकर्म प्रतिसरः । प्रत्यभिचारः । नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमः श्लोक्याय चा
वसान्याय च । श्लोकः शब्दः । अवसानं समाप्तिः । नमः उर्वर्याय च खल्याय च । उर्वरः सीतयोरंतरं सद्बीजस्याद्ययोः सीतयोर्लांगलतमार्प
द्वयोरंतरं खले लोकाः प्या ॥ नमो वन्याय च कक्ष्याय च । वनं वृक्षसमूहः । कक्षो वा कक्षतो नदीकरः । पर्वतैकदेशो वा । नमः श्रवा
य च प्रतिश्रवाय च । श्रवः शब्दः । प्रतिश्रवः प्रतिशब्दकः । नमः आशुषेणाय चाशुरथाय च । आशुसेनः शीघ्रसेनः । आशुरथ
ः शीघ्ररथः । नमः शूराय चावभेदिने च । शूरः शवतेः । अवभेदी नं भेत्तुं शील । नमस्कोति अवभेदी ॥ ॥ नमो बिल्मिने च कवचिने च
बिल्मम् अस्यास्तीति बिल्मी । बिल्मो शिरस्त्राणं भासनं उत्तरांग मुच्यते । कवचं यत्पुरस्तात्कपरिगर्भ । नमो वर्मिणे च वरूथिने च रा
चर्म लौहं । वरूथं हस्तिन उपरिमहाकारः कोष्ठकः । नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च । श्रुताय सर्वलोकविदिताय च । श्रुत

श्री० नये त्वद्दादृत्सु च्यतेऽस्य आयुर्युधः । आयुर्जीवनं पात्रीरूपं ये पुष्यंति । तेऽस्यायुर्युधः । चौरादयो वा रुद्रा वा तेषामित्युक्तं ॥ ये
तीर्थानि ये रुद्राः । तीर्थानि प्रयागप्रभृतीनि चारा राशी प्रभृतीनि प्रचरंति । सृकाहस्ताः । सृका इत्यायुधनाम । आयुधहस्ताः
निषंगिणः । खड्गिनः ॥ येषामित्युक्तं ये अन्नेषु पात्रेषु अवस्थिताः विविध्यंति । अतिशयेन विध्यंति । उत्ताडयंति ये ताव
मयमधिकारस्य अन्नस्य भक्षयितारो ब्राह्मणैर्गृहीतत्वादिति । पात्रेषु च स्थिताः पीतवतो जनान्ये विविध्यंति । तेषामि
त्युक्तं । य एतावंतश्च भूयांसश्च रुद्राः । एतावंतश्च भूयांसश्च बहुतराश्चोक्तेभ्यः दिशः रुद्रा वितस्थिरे । दिशो व्याप्य स्थिताः । तेषामित्यु
क्तं । इत उत्तरं श्रीशाध्यपठनं । त्रिसहस्रनाम बहुतराश्च रुद्राः सम्यते । नमो रुद्रेभ्यः । नमः अस्त्वा रुद्रेभ्यः । ये दिवि पृथिव्यामंतरिक्षे ये वा रुद्रा
णां वर्षमिषवः । इषवः आयुधस्थानीयं । तेभ्यो रुद्रेभ्यः दश प्राचीरंगुलीः करोमि नमस्कारार्थमिति संबंधः । दश
दक्षिणाः दश प्रतीचीः दशोदीचीः दशोर्ध्वास्तेभ्यः नमः अस्तु ते नः अस्मान् अवंतु रक्षंतु । ते नः अस्मान् मृडयंतु ते संस्थि
ताः संतः । ये पुरुबंधिषुः पशून् अस्मान् तं द्विष्मस्तं वो रुद्राणां जंभे मुखे दध्मः । यद्वा ते रुद्रा वयं च यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि रा
यं वो रुद्राणां जंभे दध्मः । समं असमं वा ॥ ॥ इति कौशिके उक्तार्थमिति त्रयोदशोऽध्यायः ॥ ॥ सूत्रिणि परिषिंचति । अस्मान्

तेषु ... ध्वनिः श्रवस्वनः । नमो नादेयाय च द्वीप्याय च । नद्यां भवः । द्वीपे भवः । द्वीपो नद्याम् उदकरहितप्रदेशः ॥ ॥ नमो ज्येष्ठा
य च कनिष्ठाय च । ज्येष्ठो वयसाभिप्रायाः षट्प्रकारा नमस्काराः । नमः पूर्वजाय चापरजाय च । पूर्वो जातः पूर्वजः । अपरो ज
तः अपरजः । नमो मध्यमाय चापगल्भाय च । मध्ये भवो मध्यमः । अपगतगर्भः अपगल्भः । पक्वगर्भान्तरितः । नमो जघन्या
य च बुध्न्याय च । जघनः पश्चाद्भागः । बुध्नमादिः । तत्र भवः इति द्वादश पञ्चमानुवाकः ॥ ॥ नमः सोभ्याय च [illegible] र्याय च । सोभ
इति गन्धर्वनगरं । सुनयमिति वा । अभिचारकर्म प्रतिसरः । प्रत्यभिचारः । नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमः श्लोक्याय चा
वसान्याय च । श्लोकः शब्दः । अवसानं समाप्तिः । नमः उर्वर्याय च । उर्वरः सीतयोरंतरं सर्वसस्याढ्ययोः सीतयोर्भागः तमार्थं
द्वयोरंतरं खलो धान्यं ॥ ॥ नमो वन्याय च कक्ष्याय च । वनं वृक्षसमूहः उदकं वा । कक्षो नदीकच्छः ... वा । नमः श्रवा
य च प्रतिश्रवाय च । श्रवः शब्दः । प्रतिश्रवः प्रतिशब्दः । नमः आशुषेणाय चाशुरथाय च । आशुसेनः शीघ्रसेनः । आशुरथ
शीघ्ररथः । नमः शूराय चावभेदिने च । शूरः शक्तः । अवभेत्तुं शीलमस्येति अवभेदी ॥ ॥ नमो बिल्मिने च कवचिने च ।
बिल्मम् अस्यास्तीति बिल्मी । बिल्मं ... कवचं ... । नमो वर्मिणे च वरूथिने च ।
वर्मणो हस्तिनः ... वरूथं ... । नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च । श्रुताय सर्वलोकविदिताय च । श्रुत

उदकनामसु पठितो । ... अन्तरिक्षे भवाः रुद्राः । अधिकपरिस्थिताः ये तेषामिति तेन व्याख्याता ॥ ॥ नीलग्री
वाः ... नीलग्रीवाः ... शितिकण्ठाः । शितिश ... रुद्राः उपश्रिताः ।
अधिश्रिताः । ... तेषामित्युक्तं नीलग्रीवाः पृथिव्याम् अधो ये रुद्राः ... नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः ... रुद्रा अ
मीचराः अधः पृथिव्यां संचरन्ति । ये तेषामिति ... व्याख्यानं ॥ ॥ ये वृक्षेषु ... सस्पिञ्जराः ...
... नवरूढानि ... नीलग्रीवाः विलोहिताः विगतकल्मषभावाः ... विलोहितेन
... तेषामित्युक्तं ॥ ॥ ये भूतानामधिपतयः ईश्वराः । विशिखासः
विशिखाः ... सर्वमुण्डाः इत्यर्थः । कपर्दिनः जटिनः तेषामित्युक्तं ॥ ॥ ये पथां ... रुद्राः पथामधिपतयः इति
... ये च पथिरक्षयः ... तेषामित्युक्तं ...

श्री० नये न वृद्दाइन्तु व्यानेभ्य आयुर्युधः। आयुर्न विन्नं पत्तीरुत्पयेषु व्यंति। तेभ्य आयुर्युधः। चौरादयो वा रुद्रा वातैर्बाणमितुरुक्तं॥ ये
तीर्थानि ये रुद्राः तीर्थानि प्रयाग प्रभृतीनि वाराणसी प्रभृतीनि प्रचरंति। सृकाहस्ताः। सृका इत्यायुधनाम। आयुधहस्ताः
निषंगिणः। खड्गिणः॥ तेषामितुरुक्तं। ये अन्नेषु। ये अन्नेषु अवस्थिताः विविध्यंति। अतिशयेन विध्यंति। ऽताडयंति यातेषा
मपमषिका र अन्नस्य भक्षयिताऽरो ब्याखिमिर्हीतब्या इति। पात्रेषु अवस्थिताः पीतवतो जनान्। ये विविध्यंति। तेषामि
षुरुक्तं। यएतावंतश्च। ये रुद्राः एतावंतश्च भूयांसश्च बहुतराश्चोक्तेभ्यः। दिशः रुद्रा वितस्थिरे दिशोऽभ्यवस्थिताः। तेषामिषु
रुक्तं। इत उत्तरं श्लोकयजूंषि। त्रिसहस्रानाम बहुतराश्च रुद्राः सर्वतो नमोऽस्तु। नमोऽस्तु रुद्रेभ्यः। ये दिवि पृथिव्यां ... रुद्र
णां वर्षमिषवः। इषवः आयुधस्थानीयं। तेभ्यो रुद्रेभ्यः दश प्राचीरंगुलीः करोमि नमस्कारार्थमित्यसवित्रिसंबंध्यते। दश
दक्षिणाः। दश प्रतीचीः दशोदीचीः। दशोर्ध्वास्तेभ्यः नमः अस्तु ते नः। अस्मान् मृडयंतु रक्षंतु। ते नः अस्मान् मृडयंतु। ते यं संविद्वि
ताः सं तं पेपुरुषं द्विष्मः पश्च नः अस्मान् द्वेष्टि तं ते भ्यो रुद्राणां जंभे मुखे दध्मः। पचाते रुद्रा वयं च वयं द्विष्मः यश्च नः द्वेष्टि तं रा
ब्यो रुद्राः जंभे दध्मः। सर्वं समसमेवं॥ ॥इति कोटिके रुद्रार्थे मंत्रनाम्ये षोडशोध्यायः॥ ॥अथाग्निपरिषिंचति। अश्मन्